
Kościelna

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Nowe Miasto

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych

Rok utworzenia nazwy: 1784

Opis

Ulica prowadzi do nowomiejskiego kościoła.

Taką samą nazwę przed 1919 rokiem nosiła dzisiejsza ul. Wrzesińska, przed 1938 rokiem ul. Fosa i zapewne fragment ul. Włókienniczej, do 1954.04.12 ulice: Bartoszycka, Bosmańska, Antoniego Brodowskiego, Brygadzystów, Klubowa, Józefa Mehoffera, Tumska i Wilgi, do 1954.05.20 ulice: Paprociowa i Zwoleńska, do 1960.05.05 ul. Przaśna a do 1979.01.01 ul. Zaczarowanej Dorożki.

Ciekawostki

Powstała w chwili lokacji Nowego Miasta w 1407 wzdłuż strumienia płynącego do Wisły. Była króciutka, od narożnika rynku do kościoła, dopiero w 1868 przedłużono ją o ścieżkę istniejącą tam od dawna. Do XVIII w. zabudowa była wyłącznie drewniana, dopiero w czasach stanisławowskich wzniesiono tu 2 pałace i kamienice; na początku wieku zatarasowano nawet ulicę kamienicą, przylegającą do dzwonnicy. Odcinek w kierunku Rybaków zanikł więc na prawie 100 lat, bo częściowo rozebrano ją dopiero w 1820. Pod koniec XVIII w., już przy uregulowanej ulicy, stały tu jeszcze kamienice nr 9, 13, 15. pod koniec XIX w. ulica ubożała, osiedlali się tu głównie Żydzi, choć i tak relatywnie najwięcej było chrześcijan. W 1900 ulicę poszerzono i zniwelowano. W 1907 miano puścić wiadukt nad Rybakami, ale do realizacji projektu nie doszło: w 1909 uregulowano jedynie ulicę i rozebrano kamienicę nr 12 i dworek na skraju skarpy. W 1916 i 1932 ogłaszano nawet konkursy na kładkę i połączenie dolnej i górnej Kościelnej, ale żaden nie doszedł wreszcie do skutku. W 1944 większość ulicy legła w gruzach. Po wojnie odbudowano ulicę w stylu historycznym.

Stan obecny:

Nr 6: Kamienica. Trzypiętrowa, powstała w 1881 na miejscu wyburzonych 40 lat wcześniej dwóch kamieniczek z XVIII w.

Nr 7: Kamienica. Powstała pod koniec XVIII w. Jeszcze w latach 30 XX w. działały tu sklepy spożywcze Krzysztofa Borówki, a także Teofili Łazickiej.

Nr 8: kamienica Deręgowskiego. Zbudowana ok. 1770 dla Franciszka Deręgowskiego. Kolejnymi właścicielami byli piekarze: od 1791 Mak, od 1812 Jan Tydych z Olsztyna, a od 1815 wdowa po nim, Rozalia, która wyszła za Macieja Majcherkiewicza z Piotrkowa. W 1848 kupili ją Jan i Ludwika Eckert i w 1856-8 dobudowali drugie piętro wg proj. Ludwika Kwiatkowskiego. W podwórzu, od końca XVIII w. istniała oficyna z urządzeniami piekarskimi aż do XX w. W 1944 zburzona, odbudowana wg proj. Czesława Bogusza.

Nr 8a: kamienica Górskich. Zbudowana w poł. XVIII w. dla rzeźników Marianny i Michała Górskich. W 1815 remontu doglądał Karol Bogumił Schütztz, w 1924 Jakub Kryński. Dwie oficyny w podwórzu wznosił Mikołaj Pawłowski w 1823-4. W 1859 zaś Ludwik Kwiatkowski. W 1944 kamienica została spalona, odremontowano ją w 1953-4 pod kierunkiem Czesława Bogusza. Sgraffitto przedstawiające rybaków wykonał Bohdan Urbanowicz w 1955.

Nr 9: Kamienica. Kamienica z pocz. XIX w., przebudowana w 1817-9 pod nadzorem Ludwika Kwiatkowskiego. W latach 30 XX w. mieścił się tu sklep Janiny Hawryłok.

Nr 10: kamienica Chodkiewiczowej. Zbudowany w 1776 wg proj. Szymona Bogumiła Zuga dla łowczanki sandomierskiej Teofilii Dunin Brzezińskiej. W 1784 starościna żmudzka, Ludwika z Rzewuskich Chodkiewiczowa kupiła pałacyk, aby go wynajmować. W 1792 mieszkał tu wojewoda witebski Michał Kossakowski, targowiczanie. W XIX w. mieszkali tu lekarze, oficerowie, urzędnicy, dzięki czemu przynosił spore pieniądze, rzędu 1510 srebrnych rubli rocznie. W XIX w. kamienica była elegancką czynszówką. W 1896 oficyny otaczały całe podwórze, niektóre były jeszcze drewniane. W 1944 dom spłonął, ale autentyczne pozostały mury. Odbudowano go w 1953-4 pod kierunkiem Czesława Bogusza.

Nr 12: kamienica. Zbudowana w 1953 na miejscu pałacu Mokronowskich, zbudowanym w 1732 i rezydencji Zettnera. Po wojnie mieściła się tu ambasada USA, pod którą urządzano demonstracje ręce precz od Korei. Dziś budynek należy do przedsiębiorstwa Polimex-Cekop, jest to całkowicie powojenna budowla i nie ma nic wspólnego z budynkiem historycznym.

Pałac Mokronowskich. Powstał dla Kazimierza Mokronowskiego ok. 1734, był wyjątkowy z uwagi na główny korpus położony przy ulicy, a oficyny umieszczono w ogrodzie, tworząc 2 podwórka studnie. Od ulicy mieściły się także krużganki. W 1734 należał do żony z domu Jeziorkowskiej i od 1770 do Pawła Mostowskiego. W 1762 na polecenie marszałka Bielińskiego arkady zamurowano, a w 1767 otwarto ponownie. W 1806 zamurowano wreszcie arkady i przekształcono fasadę wg proj. Fryderyka Lessla. Pałac pełnił już później rolę czynszówki. W 1944 pałac został wypalony, a w 1945 rozebrano wszystkie oficyny. W 1947-8 wyburzono fasadę i przeprowadzono odbudowę w formie dowolnej.

Nr 13: Kamienica Szymona Przewłockiego. Powstała ok. 1829, na miejscu ostatniego domu drewnianego przy ulicy.

Nr 14: Kamienica Bocheńskich. Powstała ok. 1762 na miejscu drewnianego domu rajcy Zdrękowskiego. W 1770 właścicielem kamienicy był Bocheński. Dom został spalony w 1944, w 1946 rozebrany i odbudowany w 1953 w zupełnie innej formie.

Nr 16: Kamienica Rozdaycera. Powstała w 1734 dla jednego z ławników rady Nowej Warszawy, od 1770 należała do Bocheńskiego. W 1944 została wypalona i w 1946 rozebrana. W 1953-4 została odbudowana, podwyższona o piętro i ze zmienionym wystrojem socrealistyczną polichromią. Schody drewniane. Istnieją od 1845. Decyzją Rady Budowniczej wykupiono grunty na skarpie wiślanej i zbudowano owe schody. W 1907 miano zbudować tu wiadukt nad Rybakami, ale skończyło

się na zgromadzeniu materiałów.

Data nadania nazwy: 1784 rok
